

ชื่อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารเชิงพุทธกับหลักธรรมาภิบาล
ชื่อผู้วิจัย : นายสวิต มัคราช
ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
: พระมหาปริดา ขนดีโสภณ, ดร. ปธ. ๓, พธ.บ., M.A., Ph.D
: ดร.อุทัย เอกสะพัง พธ.บ., พธ.ม., Ph.D.
วันสำเร็จการศึกษา : ๒๖ ธันวาคม ๒๕๖๖

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารเชิงพุทธกับหลักธรรมาภิบาล” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงพุทธ ๒) เพื่อศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ๓) เพื่อเปรียบเทียบหลักการและแนวคิดของการบริหารเชิงพุทธกับหลักการและแนวคิดหลักธรรมาภิบาล ดำเนินการศึกษาโดยการศึกษเอกสาร และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งเอกสารชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก และเอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเชิงพุทธและหลักธรรมาภิบาล นำข้อมูลที่ได้มาจัดประเภทตามหัวเรื่องที่กำหนด วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เรียบเรียงเพื่อนำเสนอข้อมูลและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า

๑) หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงพุทธ เป็นการนำหลักการบริหารทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการบริหาร ตลอดจนใช้การบริหารเชิงพุทธมาเป็นแนวทางหรือหลักการดำเนินงานอย่างถูกวิธีและดีงามตามความเหมาะสม มีหลักสำคัญ ๓ ประการ คือ การครองตน การครองคน และการครองงาน

๒) หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล พบว่า เป็นการบริหารที่ว่าด้วยการสร้างระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เพื่อส่งเสริมและผลักดันให้ภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคเอกชน และภาคประชาชนได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมให้มีประสิทธิภาพตามหลักกฎหมาย มีส่วนรับผิดชอบในระบบการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคม โดยอาศัยหลัก ๖ ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

๓) การเปรียบเทียบหลักการและแนวคิดของการบริหารเชิงพุทธกับหลักการและแนวคิดของหลักธรรมาภิบาล พบว่า มีความสอดคล้องกันในส่วนของเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งแก่บุคคล องค์กร และสังคม แต่อาจจะมีข้อแตกต่างในรายละเอียด หรือวิธีการปฏิบัติ กล่าวคือ การครองตนตามหลักการบริหารเชิงพุทธ เป็นการปฏิบัติตามหลักสัปปริสธรรม ๗ คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน และรู้จักบุคคล ส่วนหลักธรรมาภิบาลให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมที่เป็นหลักของความดีงามที่ปลูกฝังอยู่ในจิตใจ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ควบคุมพฤติกรรมที่สะท้อนออกมาให้ถูกต้องเหมาะสม

และหลักความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ การกระทำและผลงานของตนที่ปรากฏ รับผิดชอบต่อสมาชิก ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย องค์กร และสังคม

การครองคนตามหลักการบริหารเชิงพุทธเน้นการปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ซึ่งเป็นธรรมยึดเหนี่ยวใจบุคคล และประสานหมู่ชนไว้ในความสามัคคี ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ส่วนหลักธรรมาภิบาลเน้นที่หลักนิติธรรม อันเป็นการใช้กฎเกณฑ์ระเบียบวินัย ข้อบังคับ กติกา หรือข้อตกลง มาเป็นบรรทัดฐานในการบริหาร อย่างยุติธรรม เสมอภาค เป็นธรรม และชอบธรรม ได้รับการยอมรับและปฏิบัติตามจากสังคม และสมาชิก และหลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้ร่วมรับรู้ แสดงความคิดเห็น ร่วมปฏิบัติ หรือร่วมตัดสินใจ ตลอดจนร่วมสนับสนุน ติดตาม และตรวจสอบ

การครองงานตามหลักการบริหารเชิงพุทธเน้นการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาท ๔ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ส่วนหลักธรรมาภิบาลให้ความสำคัญกับหลักความโปร่งใส คือการสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกันโดยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้สมาชิกในสังคมเข้าถึงได้ และมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และหลักความคุ้มค่า คือการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

Thesis Title : A Comparative Study of Buddhist Administration
and Good Governance.

Researcher : Mr.Sawit Makarat

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: PhramahaPreeda Khantisopano, Dr. Pali 3, B.A., M.A., Ph.D.

: Dr. Uthai Eksaphang B.A., M.A., Ph.D.

Date of Graduation : December 26, 2013

ABSTRACT

The thesis title on “A Comparative study of Buddhist administration and good governance” the objectives were as follows; 1) to study the principles and concepts on Buddhist administration 2) to study the principles and concepts on good governance and 3) to compare the principles and concepts of Buddhist administration and good governance, this is documentary research and to collect the data which concerned with primary sources i.e. Tipitaka, commentaries and the secondary sources i.e. research works, thesis, documents, academic printings which concerned with Buddhist administration and good governance principle, to compile the category according to given topic, data analysis by description, to compile the data to present and recommendation.

The findings were as follows.

1) The principles and concepts on Buddhist administration, to apply the Buddhistic administration for administration throughout to integrate Buddhistic administration for working as righteousness and suitable fine, there are principles as follows; self administration, personnel administration and work administration.

2) The principles and concepts on good governance found that which governed by system of good governance and good society for promotion and moving up the government sector, business sector and public sector to emphasize on the role and duty in good governance and society to have effectiveness according to rule of law, to have responsibility in the system of good governance and society which based on six principles as follows; rule of law, morality principle, transparency principle, participation principle, accountability principle and utility principle.

3) The comparative result on principle and concept of Buddhist administration and principle and concept of good governance found that there were accordance with the purposive for highest utilization either personnel, organization or society but it may different in the detail or method i.e. the self administration according to Buddhist administration which practiced according to Suppurisdhamma principles i.e.

knowing cause, knowing consequence, knowing own self, knowing quantity, knowing time, knowing community and knowing personnel, but the principles of good governance made the importance on working according to the virtue which based on goodness which cultivated in mind and to be concerned for controlling the behavior in the fine feedback and the responsible principle to decision making, doing and product which appeared, to be responsible for member, stakeholder, organization and society.

The self administration according to Buddhistic administration emphasized practice on Sanggahavatthu principles which were the dhamma for mind binding of personnel and to bind the people in harmony which composed of Dāna (charity) Piyavācā (nice speaking) Atthajariyā (content sacrifice) and Samānattatā (equal self) but the good governance was emphasized practice on rule of law which based on measurement, regulations, disciplines, orders, agreement etc., for the folkway in administration as equality, righteousness etc., to be accepted and practice according to society and member and participatory principle, to give an opportunity to concerning people to know, express opinion, to joint practice or decision making participation throughout promotion, follow and evaluation.

The work administration according to Buddhistic administration which emphasized practice on Iddhipāda principles which were the virtue for successfulness which composed of chanda (aspiration) Viriya (endurance) Citta (attention) and Vimāṇsā (investigation) but the principle of good governance was emphasized practice on transparency which must be trust each other's by accountability on information to member of society for accessing in examine and the principle of utility which is integrated the limited resources as highest utilization to organization as a consequence, to get more effectiveness and achievement and to have the report as continuity.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณหลายท่านที่ได้เมตตาช่วยเหลือแนะนำให้งานลุล่วงตามวัตถุประสงค์

ขอกราบขอบพระคุณพระคุณพระมหาปริตตา ขนติโสภโณ, ดร. และ ดร.อุทัย เอกสะพัง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้เมตตาให้คำชี้แนะแนวทางในการเขียนวิทยานิพนธ์จนได้เนื้อหาวิทยานิพนธ์ที่ครบถ้วนสมบูรณ์

กราบขอบพระคุณมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช โดยพระเดชพระคุณพระเทพปัญญาสุธี ในฐานะผู้บังคับบัญชา ที่ให้โอกาส ในการศึกษาและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมาจนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

ขอขอบคุณเจ้าของเอกสาร หนังสือ ตำรา ผลงานทางวิชาการ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ทุก ๆ ฉบับ ที่ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษา

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องสมุด มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขอขอบคุณ ผศ.ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว ที่ให้คำแนะนำในการเขียนหัวข้อวิทยานิพนธ์ และการเขียนบทคัดย่อภาคภาษาอังกฤษ

ขอขอบคุณท่านผู้ประสานงานข้อมูลการทำวิทยานิพนธ์ และผู้ใกล้ชิด ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนในทุก ๆ เรื่อง จนทำให้ผู้วิจัยได้รับประโยชน์จากการศึกษา

อานิสงส์ใดที่จักพึงบังเกิดจากการทำวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาคุณพระรัตนตรัย คุณบิดามารดา ครูอาจารย์ ผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

สวิต มัคราช

๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญแผนภาพ	ณ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย	๒
๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๓
๑.๖ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๔
๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๗
๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๑๗
๑.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๑๘
บทที่ ๒ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงพุทธ	๑๙
๒.๑ ความหมายของการบริหารเชิงพุทธ	๑๙
๒.๒ หลักการบริหารเชิงพุทธ	๒๐
๒.๒.๑ สัปปุริสธรรม ๗ หลักธรรมเพื่อการครองตน	๒๐
๒.๒.๒ สังคหวัตถุ ๔ หลักธรรมเพื่อการครองคน	๓๙
๒.๒.๓ อิทธิบาท ๔ หลักธรรมเพื่อการครองงาน	๔๒
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงพุทธ	๔๔
๒.๔ บทสรุป	๔๖
บทที่ ๓ หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล	๔๗
๓.๑ ความหมายของหลักธรรมาภิบาล	๔๗
๓.๒ หลักการของหลักธรรมาภิบาล	๕๒
๓.๓ แนวคิดของหลักธรรมาภิบาล	๖๓
๓.๔ บทสรุป	๖๕

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๔ เปรียบเทียบหลักการและแนวคิดของการบริหารเชิงพุทธ กับหลักการและแนวคิดของธรรมาภิบาล	๖๗
๔.๑ เปรียบเทียบหลักสัปปุริสธรรม ๗ (หลักการครองตน) กับหลักธรรมาภิบาล	๖๗
๔.๒ เปรียบเทียบหลักสังคหวัตถุ ๔ (หลักการครองคน) กับหลักธรรมาภิบาล	๗๑
๔.๓ เปรียบเทียบหลักอิทธิบาท ๔ (หลักการครองงาน) กับหลักธรรมาภิบาล	๗๓
๔.๔ บทสรุป	๗๔
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	๗๘
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๗๘
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๘๑
บรรณานุกรม	๘๒
ประวัติผู้วิจัย	๘๗

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๔.๑ เปรียบเทียบการบริหารตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ กับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	๖๙
๔.๒ เปรียบเทียบการบริหารตามหลักสังคหวัตถุ ๔ กับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	๗๑
๔.๓ เปรียบเทียบการบริหารตามหลักอิทธิบาท ๔ กับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	๗๓

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

- ๑.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย
- ๒.๑ โครงสร้างของธัมมัญญสูตร

- ๑๘
- ๒๓

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ใช้พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการอ้างอิง โดยจะระบุเล่ม/ข้อ/หน้า หลังคำย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๓๓๑/๒๕๕. หมายถึง พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ ๑๑ ข้อที่ ๓๓๑ หน้า ๒๕๕

พระไตรปิฎก

พระสูตรตันตปิฎก

ที.ปา. (ไทย)	=	พระสูตรตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฏิกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	พระสูตรตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปณาสก	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	พระสูตรตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปณาสก	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	=	พระสูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (ไทย)	=	พระสูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปญจกนิบาต	(ภาษาไทย)
อง.สตตก. (ไทย)	=	พระสูตรตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สตตกนิบาต	(ภาษาไทย)
ขุ.ชา. (ไทย)	=	พระสูตรตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ชาดก	(ภาษาไทย)

ฎีกา

พระสูตรตันตปิฎก

อง.สตตก.ฎีกา (บาลี)	=	องคุตตรนิกาย	สตตกนิบาตฎีกา (ภาษาบาลี)
---------------------	---	--------------	--------------------------